

KONSPEKT DO LEKCJI HISTORII

Klasa V

Prowadzący: mgr Małgorzata Skupień

Czas trwania: 2 x 45 minut

Temat: **Na folwarku**

Cele zajęć:

- Zapoznanie uczniów z warunkami życia szlachty polskiej w dworach w XVI- XVIII wieku.
- Zapoznanie z pracą i warunkami życia chłopów pańszczyźnianych żyjących w Polsce w XVI- XVIII wieku.
- Zapoznanie uczniów z pojęciami: szlachcic, dwór, folwark, pańszczyzna, pospolite ruszenie
- Budzenie zainteresowań przeszłością historyczną najbliższego miejsca zamieszkania.
- Nabywanie szacunku dla ciężkiej i ofiarnej pracy rolnika.

Metody:

- wycieczka rowerowa
- opowiadanie

Środki dydaktyczne:

- mapka konturowa gminy Rokietnica
- bloki, kredki, pastele
- aparat fotograficzny
- książka A. Grymuza „Zarys monografii wsi i parafii Rokietnica”
- zeszyt ćwiczeń dla klasy V T. Małkowski „ Historia i społeczeństwo”

Formy pracy:

- zbiorowa
- indywidualna

Przygotowanie wycieczki:

1. Zapoznanie z trasą i celami wycieczki.
2. Przypomnienie zasad ruchu drogowego.
3. Uwrażliwienie na sposób zachowania się i poruszania w budynku i po terenie należącym do osoby prywatnej.

Zadania do wykonania w czasie wycieczki:

1. Zaznaczenie na mapce konturowej gminy Rokietnica, miejsca docelowego odbywanej wycieczki.
2. Zwrócenie uwagi na architekturę i położenie odwiedzanego obiektu.
3. Wykonanie odręcznych rysunków kredkami i pastelami, pałacu Uznańskich.
4. Zapisanie wypowiedzi udzielonej przez osobę opiekującą się pałacem i znającą jego dzieje i burzliwą historię.
5. Wykonanie zdjęć dworu, jego wnętrza i zachowanych budynków gospodarczych, oraz otaczającego ich parku.

Przebieg wycieczki:

1. Wyjazd sprzed budynku szkoły.
2. Dotarcie na miejsce i spotkanie z opiekunem pałacu.
3. Zwiedzanie wnętrza pałacu i wysłuchanie opowiadania „, kustosza”
4. Wejście do wnętrza budynków gospodarczych.
5. Spacer po parku i wejście na kopiec widokowy, na którym rośnie potężna lipa.
6. Powrót do szkoły.

Podsumowanie wycieczki:

1. Swobodne wypowiedzi uczniów na temat odbytej wycieczki – dzielenie się swoimi wrażeniami i spostrzeżeniami. Wypełnienie ankiety po odbytej wycieczce.
2. Usystematyzowanie zdobytych wiadomości.

- **Kim była polska szlachta?**

Szlachta to dawne rycerstwo, które zajęło się doglądaniem i pomnażaniem własnego majątku. Była to najliczniejsza i najbardziej wpływowa grupa ludzi w Polsce. Tylko szlachta uczestniczyła w sejmikach, wybierała posłów na sejm i króla. Na żądanie władcy stawała do walki jako *pospolite ruszenie*. Jej zadaniem było też pielęgnowanie polskiej tradycji i obyczajów.

- **Gdzie mieszkał szlachcic?**

Szlachcic mieszkał w *dworku*, czyli w dużym drewnianym, a w późniejszym czasie również murowanym budynku, z charakterystycznym gankiem, opartym na kolumnach i z łamanym dachem. Dwór otaczały: ozdobny ogród od frontu, a na tyłach warzywnik i sad.

- **Jak wyglądało wnętrze dworu?**

W dworze znajdowało się wiele pomieszczeń: jadalnia, pokój kredensowy, w którym przechowywano nakrycia stołowe, pokoje gościnne, kilka sypialni, kuchnia z olbrzymim piecem chlebowym i wielkimi stołami, spiżarnia- pomieszczenie do gromadzenia wszelkich przetworów i zapasów. Umebłowanie i wyposażenie dworu zależało od zamożności szlachty. Bogata szlachta sprowadzała rzeźbione meble z Gdańska. Ściany ozdabiała tkaninami pochodzącymi z Turcji, portretami przodków, rodzowymi herbami, trofeami myśliwskimi, bogato zdobioną bronią. Tak właśnie był urządzony dwór w Rokietnicy; jedna z sal nosiła nazwę „pokój myśliwski”. W takich warunkach szlachcicowi i jego rodzinie żyło się bardzo wygodnie i dostatnio.

- **Czym był folwark?**

Folwark było to gospodarstwo wiejskie szlachcica, które składało się z dworu, budynków dla służby, spichlerzy i pomieszczeń dla zwierząt, oraz dużej ilości pól. Początkowo folwarki były niewielkie, bo wytwarzano tu produkty potrzebne szlachcicowi i jego rodzinie. Kiedy w XVI wieku ceny zbóż zaczęły rosnać, właściciele folwarków zaczęli myśleć o zwiększeniu produkcji,

aby coraz więcej zboża przeznaczyć na sprzedaż. W tamtych czasach jedynym sposobem zwiększenia plonów zbóż było zwiększenie obszaru zasiewów.

- **W jaki sposób pańszczyzna stała się obowiązkiem chłopów?**

Wraz ze zwiększeniem się powierzchni gospodarstwa, wzrosło zapotrzebowanie na siłę roboczą. Wtedy to właśnie szlachcie udało się tak zmienić prawo, że *pańszczyzna*, czyli darmowa praca chłopów, stała się ich obowiązkiem. Najpierw był to jeden dzień w tygodniu, a z czasem doszło do kilku dni, kiedy to chłop za darmo musiał pracować na pańskim folwarku.

- **Jakie były obowiązki chłopów w XVII wieku?**

Do obowiązków chłopów należało pilnowanie dworu szlachcica, naprawianie drogi, odwożenie zboża do portu rzeczno, odrabianie pańszczyzny, płacenie księdzu dziesięciny.

- **Jak przedstawiała się sytuacja materialna polskich chłopów w XVI-XVII wieku?**

Polskie wsie były niewielkie, słabo zaludnione i ubogie. To ubóstwo wynikało z faktu, że chłop miał zbyt dużo różnych obowiązków i obciążeń wobec szlachcica i niewiele czasu pozostawało mu na zajęcie się własnym gospodarstwem. Często nie udawało mu się zebrać plonów z pola, albo były one zbyt małe, aby wyżywić swoją liczną rodzinę.

- **Jakie było pożywienie chłopów?**

Pożywienie było bardzo proste i dość monotonne. Chłopi spożywali duże ilości różnych kasz, ciemny chleb razowy, groch, kapustę, ryby solone, a potrawy słodzili miodem.

3. Utrwalenie i kontrola zdobytych podczas zajęć wiadomości.

- Samodzielne uzupełnianie tematu „**Na folwarku**” w zeszycie ćwiczeń.

4. Wykonanie gazetki ściennej, przedstawiającej rysunki dzieci, wykonane w czasie wycieczki.

Zadanie pracy domowej:

- Samodzielne zredagowanie notatki z przebiegu wycieczki i zapisanie jej w zeszycie.

ANKIETA DLA UCZNI

1. Czy, Twoim zdaniem, wycieczka była udana?

- tak
- nie

2. Czy lubisz taką formę nauki?

- tak
- nie

3. Czy zdobyłeś nowe wiadomości?

- tak
- nie

4. Czy chciałbyś uczestniczyć w podobnej wycieczce?

- tak
- nie

5. Co Cię najbardziej zaintrygowało?

.....

.....

.....

.....

4. Inne uwagi i spostrzeżenia na temat odbytej wycieczki.

.....

.....

.....

.....

